

گزارشی موردی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان در مورد مشکلات درس روش تحقیق

A case report: Farhangian university students' point of view about research methodology course problems

H.A. Mortazavizadeh, Ph.D. Student. * سیدحشمت‌اله مرتضوی‌زاده*
Y. Abedini, Ph.D. ** دکتر یاسمین عابدینی**

چکیده

تحقیق مهارتی است که برای هر دانشجویی مهم است. این مقاله با هدف شناسایی و طبقه‌بندی مشکلات درس روش تحقیق از دیدگاه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان، پردیس کوثر یاسوج انجام شده است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانشجویان سال دوم پردیس کوثر است که این واحد درسی را با موفقیت گذرانده‌اند. با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند ۴۰ نفر انتخاب شد. روش پژوهش از نوع دلفی بوده که نوعی ارزیابی کیفی است. ابزار مورد استفاده پرسشنامه محقق‌ساخته بود و برای تحلیل داده‌ها از فراوانی و درصد فراوانی استفاده شد. یافته‌ها نشان داد که مشکلات درس روش تحقیق را می‌توان به سه بخش؛ آموزشی، نگرشی و ساختاری تقسیم کرد. با توجه به نتایج به دست آمده و نیاز فوری دانشجویان - معلمان

* دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی درسی دانشگاه اصفهان

** استادیار و عضو هیأت علمی گروه علوم تربیتی دانشگاه اصفهان

جهت کسب مهارت‌های علمی و عملی تحقیق بهتر است مسئولان دانشگاه فرهنگیان درباره نحوه تدریس این درس، تعداد دانشجویان آن برای هر استاد و همچنین ساعت اختصاص داده شده به آن درس تجدید نظر کنند.

واژه- کلیدها: روش تحقیق، مطالعه موردی، دانشگاه فرهنگیان، مشکلات دانشجویان.

Abstract

Research is an important skill for every student. The purpose of the present paper was to identify and classify the problems of research methodology course from the perspective of university students; campus Kosar Yasooj. The research statistical population includes all of the students in the campus Kosar who have completed the course successfully. Using purposive sampling method was selected 40 of the total population (21 girls and 19 boys). The research method was the Delphi research method which is a type of qualitative assessment. The research Instrument includes a researcher designed questionnaire. Data were analyzed by using descriptive statistics (frequency and frequency percent). The findings show that the problems of research methodology courses can be divided into three sections, educational, attitudinal and structural divide. Based on the results obtained and the urgent need for student teachers to gain practical skills in scientific research, it seems time has been dedicated to this subject during the work week.

Keywords: research methodology, case study, Farhangian University, students' problems.

Contact information: y.abedini@edu.ui.ac.ir

مقدمه

پژوهش^۱ به منزله استخوان‌بندی برنامه‌های توسعه جوامع به‌شمار می‌رود و امروزه به‌عنوان زیربنای توسعه و پیشرفت جامعه به‌شمار می‌رود به‌طوری که می‌توان اذعان داشت که بدون پژوهش شاهد رشد و توسعه پایدار نخواهیم بود (الیس^۲، ۲۰۰۱؛ به نقل از گالپین^۳، ۲۰۰۳).

آموزش و پرورش به‌عنوان بنیادی‌ترین نهاد اجتماعی برای ادامه حیات فرهنگی، اجتماعی،

گزارشی موردی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان در مورد مشکلات درس روش تحقیق

اقتصادی و سیاسی، جهت تحقق رسالت‌های خود از جمله؛ انتقال فرهنگ، پرورش اجتماعی، سیاسی، تربیت حرفه‌ای و تخصصی، نوآوری و تغییر، یگانگی اجتماعی، رشد شخصیت، دگرگون‌سازی نظام طبقاتی جامعه (علاقبند، ۱۳۹۰: ۱۷) و رسیدن به مهم‌ترین هدف خود در رشد شناختی یعنی توانمندسازی دانش‌آموزان در درک پدیده‌ها و سیستم‌های موجود در جهان و سلسله‌مراتب و ارتباط بین آنها (میرکمالی، ۱۳۸۹: ۴۱) نیازمند پژوهش مستمر و به روز است. بدین‌جهت می‌تواند با بهره‌گیری از پتانسیل عظیم انسانی در اختیار (معلمان) تحقیقات گسترده‌ای را در زمینه حل مشکلات آموزشی و تربیتی انجام دهد. علاوه بر این به‌وسیله معلمان آگاه از فرایند پژوهش می‌تواند دانش‌آموزان پژوهشگر هم تربیت کند.

بدین صورت، پژوهش در سازمان‌ها به‌خصوص در آموزش و پرورش تاکنون از جایگاه ارزنده‌ای در حل مسائل و مشکلات اجرایی برخوردار نبوده و این شاید بدین لحاظ بوده است که هنوز ما نتوانسته‌ایم پل مطمئن و پرجاذبه‌ای میان کلاس‌های درس دانشگاه، دستگاه‌های اجرائی و نیازهای حیاتی کشور برقرار کنیم. علاوه بر آن آموزش و پرورش به‌عنوان یکی از بنیادهای علمی، پژوهشی و فرهنگی با دشواری‌های زیادی در امر تحقیق روبه‌رو بوده است، هم در مراکز استانی و حتی در شهرستان‌ها دارای کارشناسان تحقیق و حتی شورای تحقیقات می‌باشد. اما موفقیت‌چندانی در این زمینه کسب نکرده است چرا که جز در هفته پژوهش و در قالب شعار، توجه نمی‌شود. مهم‌تر این که معلمان به‌دلیل عدم آگاهی از روش‌های تحقیق، انگیزه چندانی به انجام تحقیق ندارند. چنان‌چه زارع احمدآبادی (۱۳۸۸) معتقد است که موانع مربوط به ساختار آموزشی بیش‌ترین تأثیر را بر ناکارایی پژوهشی در دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی کشور از خود بر جای گذاشته است.

نقش معلم در پیشرفت و انحطاط جامعه بسیار مهم و اساسی می‌باشد و ملتی که دارای معلمان شایسته و خیره در امر پژوهش باشد، بهتر می‌تواند هدف‌های مورد نظر خود را به‌وسیله مراکز آموزشی تأمین کند. بنابراین باید در انتخاب و تربیت معلم، نهایت دقت و توجه مبذول شود، تا اجرای برنامه‌های آموزشی و پرورشی به‌طرز صحیح و مطلوب عملی شود. معلمی می‌تواند مسؤلیت آموزش و پرورش نسل جوان و آینده کشور را به عهده بگیرد و مؤثر واقع

گزارشی موردی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان در مورد مشکلات درس روش تحقیق

شود که دارای خصوصیات وصفاتی باشد که پاره‌ای از آنها شخصی و ذاتی و پاره دیگر فنی و حرفه‌ای می‌باشد و یکی از مهم‌ترین صلاحیت‌های حرفه‌ای او، برخورداری از مهارت‌های پژوهشگری است که در دانشگاه‌ها به طور جدی آموزش داده نمی‌شود.

فیلیپس^۴ (۱۹۹۴) پژوهش را به‌عنوان یک مهارت توصیف کرده‌اند هم‌چنان که مهارت‌های تحقیق برای هر دانشگاهی مهم است و می‌تواند مزایای زیادی برای هر شخص حرفه‌ای داشته باشد. با این حال، این مهارت‌ها، برای آموزش و یادگیری دشوار هستند (گالپین، ۲۰۰۳). به اعتقاد نادری و سیف نراقی (۱۳۹۱) ماهیت آموزش عالی که هدف‌های آن در مؤسسات سازمان‌یافته و متشکل از گروهی طالب علم به‌نام دانشگاه به‌ثمر می‌رسد، چیزی جز جستجوی حقیقت و دانش نو و همچنین کشف روابط این دو با کل زندگی واقعی نیست. این جستجو و اکتشاف، کنش و واکنش‌هایی را میان دانشجویان و مدرسان سبب می‌شود که برای انجام درست این عمل به محیطی که از ویژگی‌های چون پژوهشگری، خلاقیت و نوآوری برخوردار باشد نیاز داریم. اما آموزش عالی دو هدف عمده به شرح زیر دارد:

۱- آموزش و انتقال فرهنگ و یافته‌ها به جوانان و طالبان آن

۲- پژوهش و اکتشاف دانش نو (ص ۵)

به همین سبب در مراکز آموزش عالی امر تحقیق و پژوهش از اهمیت زیادی برخوردار است تا جایی که دانشجویان در اکثر دروس ملزم به انجام تحقیق هستند و مدرسان بخشی از ارزشیابی نهایی را به اجرای پژوهش مرتبط با درس خود اختصاص می‌دهند. به همین دلیل روش تحقیق یکی از دروس اساسی اکثر رشته‌های علمی در مراکز آموزش عالی کشور به‌خصوص دانشگاه فرهنگیان می‌باشد. این امر سبب می‌شود تا دانشجویان؛ درس روش تحقیق را با جدیت بیشتری مطالعه کنند و سعی می‌کنند تمام تلاش خود را به کار گیرند از تا فنون و مهارت‌های تحقیق آگاهی پیدا کنند. اما در این رهگذر با موانع و مشکلاتی روبه‌رو می‌شوند.

بررسی پیشینه پژوهش نشان می‌دهد؛ مطالعاتی که به‌طور مستقیم یا حتی غیرمستقیم به بررسی موانع و مشکلات درس روش تحقیق در دانشگاه یا تربیت معلم بپردازد، در منابع داخلی و خارجی به چشم نمی‌خورد. اما در ارتباط با موانع انجام تحقیق در دانشگاه و آموزش و

پرورش تحقیقات داخلی فراوانی انجام شده است که می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

صافی (۱۳۸۰) مشکلات و چالش‌های پژوهش در آموزش و پرورش را نبود خط مشی جامع مبتنی بر مطالعات نظام‌یافته، نارسایی در استفاده از نیروی کارآمد در امر پژوهش، ... کمبود ارتباطات لازم میان سازمان‌های پژوهشی آموزش و پرورش و سازمان‌های عالی، کمبود مراکز اطلاع‌رسانی و عدم کاربرد نتایج پژوهش در تصمیم‌گیری‌ها توصیف کرد. نتایج پژوهش حجازی و همکاران (۱۳۷۴) نشان داد که کمبود منابع اطلاعاتی دیجیتالی، ... از مهم‌ترین موانع پژوهشی است. رفیع پور (۱۳۸۱)، توفیقی و فراستخواه (۱۳۸۱) در بررسی مشکلات پژوهش به موانع ساختاری اشاره کرده و معتقدند که پژوهش در ایران از مشکلات ساختاری رنج می‌برد.

خالد^۵ (۲۰۱۴) در تحقیقی تحت عنوان برداشت و نگرش دانشجویان ارشد پزشکی دریافتند موانعی از قبیل؛ فقدان سرپرستی حرفه‌ای، عدم برگزاری دوره‌های آموزشی، کمبود وقت و کمبود بودجه سبب می‌شود که دانشجویان تحقیق انجام ندهند.

سیمنس^۶ (۲۰۱۰) در تحقیق خود دریافت که شلوغ بودن برنامه درسی و کمبود وقت به‌عنوان یک مانع قابل قبول برای پیگیری تحقیق در دانشگاه است. او مشاهده کرد اگرچه دانشجویان پزشکی اظهار کردند که مشارکت در فعالیت‌های تحقیقاتی به احتمال زیاد برای آموزش آن‌ها مفید است، اما تنها ۴۴ درصد آن‌ها اظهار کردند که انجام تحقیق نقش مهمی در آینده شغلی آن‌ها دارد.

لیلیان^۷ (۲۰۱۲) در تحقیق خود با عنوان مطالعه خودکارآمدی، تلاش و پیشرفت تحصیلی و نگرش دانشجویان نسبت به درس آمار و روش تحقیق نشان داد که همه دانشجویان گروه مطالعات اجتماعی کاربردی (از جمله گروه‌های روانشناسی، جامعه‌شناسی کاربردی، جرم‌شناسی و علوم اجتماعی) اظهار کردند که به گذراندن لااقل یک درس در زمینه روش تحقیق و آمار نیاز دارند و همبستگی مثبتی بین چهار متغیر؛ نگرش دانشجویان نسبت به روش تحقیق و آمار، خودکارآمدی، تلاش و پیشرفت تحصیلی وجود دارد.

در این راستا واشتی^۸ (۲۰۰۵) معتقد است کسب مهارت‌های تحقیق برای دانشجویان در هر

دانشگاهی مهم بوده و می‌تواند برای هر شخصی در هر حرفه‌ای مزایای زیادی داشته باشد، با این حال این مهارت‌ها برای آموزش و یادگیری دشوار است.

چوچینگ^۹ و یاهجن^{۱۰} (۲۰۱۱) در تحقیقی تحت عنوان نگرش دانشجویان رشته مشاوره نسبت به کلاس روش‌های تحقیق نشان داد که موانع عمده‌ای در درس روش‌های تحقیق پیش روی دانشجویان قرار دارد که ممکن است باعث عملکرد ضعیف آنان در این درس گردد، لذا حضور در کلاس‌های روش تحقیق و کاربرد دانش آموخته شده به میزان تلاش آنان برای انجام تحقیقات در آینده بستگی دارد. مشکلات یادگیری در کلاس‌های روش تحقیق مانع علاقه دانش‌جویان و نگرش منفی آن‌ها نسبت به تحقیق و بهره‌وری تحقیقات آینده می‌شود (فونگ^{۱۱}، ۱۹۹۴، استرومویچ^{۱۲}، اوکیچ^{۱۳} و هوسکینس^{۱۴} ۲۰۰۴، ویلر^{۱۵} و الیوت^{۱۶} ۲۰۰۸). عوامل بسیاری مشکلات یادگیری روش تحقیق را زیاد می‌کند، از جمله این که مطالعه روش تحقیق و آمار اغلب باعث اضطراب و مقاومت دانشجویان می‌شود (رویز^{۱۷} و رومپف^{۱۸}، ۱۹۹۲، فرت^{۱۹} ۱۹۹۵، شمپریز^{۲۰}، ۲۰۱۰).

درس روش تحقیق در قالب یک درس به صورت دو واحد نظری و یک واحد عملی به میزان سه ساعت در برنامه‌ریزی درسی دانشجویان در نظر گرفته شده است که مدرسان به شیوه‌های مختلفی به تدریس آن می‌پردازند. در دانشگاه فرهنگیان این درس به شیوه‌ای تدریس می‌شود تا در پایان دانشجویان بتوانند یک طرح تحقیق و یک گزارش کامل از تحقیق بنویسند که یادگیری این امر دانشجویان را در درس‌های دیگر کمک می‌کند تا بتوانند گزارش‌های تحقیق و درخور توجه در سایر دروس بنویسند. از طرفی طی جستجوی اینترنتی صورت گرفته توسط مؤلفان مقاله حاضر، کم‌تر پژوهش داخلی یا خارجی به بررسی این موضوع پرداخته‌اند، لذا به نظر می‌رسد که تحقیق در این زمینه حائز اهمیت زیادی باشد. به همین دلیل هدف اصلی پژوهش حاضر پاسخ‌گویی به این سؤال است که دانشجویان این درس در فرایند اجرای تحقیق و گذراندن این درس با چه موانع، محدودیت‌ها و مشکلاتی روبه‌رو هستند؟ و سایر هدف‌های آن به شرح زیر است:

۱- شناسایی مشکلات آموزشی درس روش تحقیق.

۲- شناسایی مشکلات نگرشی درس روش تحقیق.

۳- شناسایی و تعیین مشکلات ساختاری درس روش تحقیق.

روش

جامعه آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری: روش پژوهش حاضر از نوع دلفی که نوعی ارزیابی کیفی است. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان سال دوم پردیس کوثر که این واحد درسی را با موفقیت گذرانده‌اند. برای تعیین حجم نمونه در مطالعات کیفی معیار دقیقی وجود ندارد. به اعتقاد پولیف و هانگلر (۲۰۰۰) حجم نمونه درحین کار مشخص می‌شود و از قبل نمی‌توان آن را مشخص نمود (ادیب حاج باقری و همکاران، ۱۳۸۶، ص ۳۷). لذا در این پژوهش در مرحله دوم تحقیق، با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند ۴۰ نفر از کل جامعه آماری انتخاب شده و به پرسشنامه پاسخ داده‌اند. چون هدف انتخاب افرادی بود که اطلاعات زیادی درباره موضوع داشته باشند که از طریق آنها درک عمیقی از موضوع مورد مطالعه حاصل گردد (گال و بورک، ۱۹۹۶ ترجمه نصر و همکاران، ۱۳۸۹) از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد. ابزار مورد استفاده پرسشنامه محقق‌ساخته بود که بر اساس روش دلفی تهیه شده است. بدین صورت که در مرحله اول با توجه به دیدگاه‌های دانشجویان درس روش تحقیق و مشکلات بیان شده از طرف آنان مجموعه‌ای از سؤال‌ها مشخص شد و به‌منظور پاسخ‌گویی به آنها ارائه گردید. با توجه به پاسخ‌های به‌دست آمده از طرف جانب دانشجویان، پرسشنامه‌ای در مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت تهیه شد. سپس پرسشنامه در اختیار دانشجویان قرار گرفت تا به‌طور مستقل به آنها پاسخ دهند پس از گردآوری داده‌ها در مرحله قبل، پاسخ‌های آنها امتیازبندی و رتبه‌بندی شد و نتیجه به آنها داده شد تا ضمن توجه به درجه‌بندی و امتیازبندی، مجدداً به سؤال‌های پرسشنامه پاسخ دهند و از آنها در خواست شود در صورتی که نظرشان با رتبه‌بندی به‌دست آمده مطابقت ندارد نسبت به تعدیل آنها اقدام کنند در مرحله پایانی پرسشنامه تهیه شد. روایی محتوایی پرسشنامه با مشورت ده نفر از متخصصان روانشناسی و علوم تربیتی بررسی شد و در پایان مورد تأیید قرار گرفت. همچنین پایایی پرسشنامه با اجرای مقدماتی میان ۲۵ نفر از

گزارشی موردی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان در مورد مشکلات درس روش تحقیق

دانشجویان و محاسبه آلفای کربانخ بررسی شد و پایایی آن با ضریب ۸۶ درصد تایید شد. پس از اخذ پاسخ‌های داده شده از طرف دانشجویان رتبه‌بندی و امتیازبندی نهایی صورت گرفت و بر اساس آن به یک توافق از نقطه نظر تشخیص مسایل یاد شده دست یافتیم.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها: به اعتقاد حسن‌زاده (۱۳۹۰) برای تحلیل داده‌های کیفی، در صورت لزوم تنها از روش آمار توصیفی استفاده می‌شود (ص ۲۱۰). بنابراین برای دسته‌بندی و اولویت‌بندی از فراوانی و درصد فراوانی استفاده شد.

داده‌ها و یافته‌ها

در این بخش بر اساس اهداف پژوهش یافته‌ها را ارائه خواهیم کرد. قبل از ارائه یافته‌ها ابتدا مروری خواهیم داشت بر سؤال‌ها و مؤلفه‌های پرسشنامه مشکلات در س روش تحقیق. همان‌گونه که مشاهده می‌شود مشکلات درس روش تحقیق به سه بخش؛ آموزشی، نگرشی و ساختاری تقسیم شده است.

جدول ۱: خلاصه پرسشنامه مشکلات درس روش تحقیق

مشکلات آموزشی	
انتظار بیش از حد استاد از دانشجویان در خصوص انجام تحقیق	۱-۱
دردسترس نبودن استاد راهنما در دانشگاه	۲-۱
بی توجهی استاد به مشکلات دانشجویان به دلیل ازدیادجمعیت	۳-۱
کمبود وقت جهت تدریس روش‌های مختلف تحقیق	۴-۱
ناکافی بودن اطلاعات دانشجویان نسبت به روند انجام تحقیق	۵-۱
تاکید استاد بر انجام مراحل تحقیق به صورت انفرادی	۶-۱
به تعویق انداختن موضوعات تحقیق از سوی استاد	۷-۱
تحمیلی بودن موضوعات از طرف استاد	۸-۱

ادامه جدول ۱: خلاصه پرسشنامه مشکلات درس روش تحقیق

مشکلات نگرشی	
۱-۳	محدویت رفت و آمد دانشجویان به خارج از دانشگاه
۲-۳	انجام تحقیقات، تنها بایک روش به دلیل کمبود امکانات
۳-۳	گذراندن درس روش تحقیق تنها به منظور کسب نمره
۴-۳	بی‌علاقگی و بی‌حوصلگی نسبت به انجام تکالیف مربوطه به درس روش تحقیق
۵-۳	آگاهی ضعیف دانشجویان از چگونگی استفاده از منابع
۶-۳	همکاری ضعیف، اساتید و افراد آگاه باندانشجویان
مشکلات ساختاری	
۱-۴	دسترسی نداشتن به اینترنت
۲-۴	کمبود منابع موردنیاز جهت استفاده دانشجویان
۳-۴	همکاری نکردن مراکز تحقیقاتی استان باندانشجویان
۴-۴	نبودن امکانات آموزشی دردانشگاه
۵-۴	کمبود وقت برای انجام کارهای تحقیقاتی
۵-۴	هزینه زیاد جهت تایپ و رفت آمد ...
۴-۶	نامناسب بودن شرایط زمانی و مکانی برای انجام تحقیقات میدانی

پس از ارایه محتوای پرسشنامه، رتبه‌بندی‌های صورت گرفته از مشکلات درس روش تحقیق توسط دانشجویان دانشگاه فرهنگیان را در جدول شماره (۲) مشاهده می‌کنید.

جدول ۲: رتبه‌بندی مشکلات آموزشی

رتبه در کل	رتبه در مشکلات آموزشی	سؤال
۱۶	۱	۱-۱
۱۰	۱	۲-۱
۹	۲	۳-۱
۸	۲	۴-۱
۷	۳	۵-۱
۶	۴	۶-۱
۵	۵	۷-۱
۴	۶	۸-۱

گزارشی موردی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان در مورد مشکلات درس روش تحقیق

جدول شماره (۲) رتبه‌بندی مشکلات آموزشی را نشان می‌دهد. با توجه نتایج به دست آمده، در این جدول بیشترین امتیاز در مشکلات آموزشی، مربوط به انتظار بیش از حد استاد از دانشجویان در خصوص انجام تحقیق و در دسترس نبودن استاد راهنما در دانشگاه می‌باشد. در ادامه مشکلات نگرشی دانشجویان در جدول شماره (۳) ارایه خواهد شد.

جدول ۳: رتبه‌بندی مشکلات نگرشی

سؤال	رتبه در مشکلات نگرشی	رتبه در کل
۲-۱	۱	۲۳
۲-۲	۲	۱۷
۲-۳	۳	۱۵
۲-۴	۴	۱۳
۲-۵	۵	۲
۲-۶	۶	۳

جدول شماره (۳) به مشکلات نگرشی اشاره دارد. در جدول فوق مشخص شده که بیشترین امتیاز در مشکلات نگرشی، مربوط به اعمال محدودیت رفت و آمد از سوی دانشگاه برای دانشجویان و انجام تحقیق با یک روش اشاره دارد. یافته‌های مربوط به مشکلات ساختاری در جدول شماره (۴) گزارش شده است.

جدول ۴: رتبه‌بندی مشکلات ساختاری

سؤال	رتبه در مشکلات ساختاری	رتبه در کل
۳-۱	۱	۲۴
۳-۲	۲	۲۲
۳-۳	۲	۲۱
۳-۴	۳	۲۰
۳-۵	۴	۱۹
۳-۶	۴	۱۸
۳-۷	۵	۱۱

گزارشی موردی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان در مورد مشکلات درس روش تحقیق

جدول شماره (۴) مشکلات مربوط به سطح ساختاری را نشان می‌دهد. در این جدول بالاترین امتیاز، مربوط به دسترسی نداشتن به اینترنت در سطح دانشگاه و کمبود منابع (امکانات) مورد نیاز جهت انجام تحقیقات، می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

چنانچه گفته شد هدف اصلی پژوهش حاضر، شناسایی، تعیین و طبقه‌بندی مسایل و مشکلات درس روش تحقیق از دیدگاه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان است. پژوهش‌های مختلفی مؤید وجود موانع و مشکلات پژوهش در آموزش و پرورش و دانشگاه‌ها است اما شواهد حاکی از آن است که در رابطه با موانع و مشکلات درس روش تحقیق در دانشگاه‌ها پژوهشی صورت نگرفته است. واقعیت این است که موانع و مشکلات درس روش تحقیق از یکدیگر تفکیک‌پذیر نیستند و هر کدام بر روی یکدیگر تأثیر مستقیم می‌گذارند لذا تقسیم‌بندی سه دسته فوق صرفاً جهت شناسایی بهتر و تمیز آنها از یکدیگر جهت ارائه راه حل‌های مناسب و کاربردی برای مرتفع نمودن آنهاست.

یافته‌های پژوهش بیانگر وجود موانع و مشکلات متعددی در آموزش و یادگیری درس روش تحقیق در دانشگاه است. اکثر دانشجویان اظهار نمودند که استاد بیش از توان ما، در انجام پژوهش انتظار دارد و غالباً در دانشگاه حضور ندارد. علاوه بر آن معتقدند در رفت و آمد به خارج از دانشگاه محدودیت‌های زیادی وجود دارد و دسترسی چندانی به اینترنت نداریم چرا که تعداد دانشجویان زیاد است و رایانه کافی جهت استفاده از اینترنت وجود ندارد و کتاب‌ها و منابع موجود در کتابخانه دانشگاه قدیمی هستند به همین جهت منابع کافی در اختیار نداریم.

فیلیس (۱۹۹۴) اشاره می‌کنند که آموزش درس روش تحقیق با دشواری‌هایی روبه‌روست که این سخن به‌طور کلی وجود مشکلات را در این درس تأیید می‌کند. یافته‌ها در مورد مشکلات ساختاری با نتایج پژوهش‌های؛ زارع احمدآبادی (۱۳۸۱)، رفیع‌پور (۱۳۸۱) و توفیقی و فراستخواه (۱۳۸۱) همسویی دارد. نتایج به‌دست آمده در مورد کمبود مراکز اطلاع‌رسانی و

منابع با پژوهش‌های صافی (۱۳۸۰)، حجازی و همکاران (۱۳۷۴) با یافته‌های این پژوهش همسویی دارد.

پژوهش حاضر دارای محدودیت‌هایی نیز می‌باشد که از آن جمله می‌توان به این مورد اشاره کرد که، این پژوهش بر روی دانشجویان دختر رشته علوم تربیتی انجام شده است. لذا نتایج آن قابل تعمیم به دانشجویان پسر و همچنین دانشجویان رشته‌های دیگر نیست. به پژوهش‌گران پیشنهاد می‌شود در پژوهش خود گروه نمونه را از میان دانشجویان پسر و دختر رشته‌های مختلف انتخاب کنند تا امکان بررسی موانع و مشکلات درس روش تحقیق را در رشته‌های مختلف و پسران و دختران و مقایسه بین آنها انجام شود علاوه بر آن به دانشگاه فرهنگیان و اساتید این درس پیشنهادهایی ارائه می‌شود که در ادامه ذکر می‌شوند. محدودیت دیگر این است که تنها مشکلات درس روش تحقیق بررسی شد و قابل تعمیم به درس‌های دیگر نیست. پیشنهاد می‌شود محققان دیگر مشکلات درس‌های دیگر را هم مورد بررسی قرار دهند.

پیشنهاد به دانشگاه فرهنگیان

۱- تعداد دانشجویان برای گذراندن درس روش تحقیق (۲۰) نفر برای هراستاد در نظر گرفته شود تا استاد (مدرس) فرصت کافی جهت پاسخ‌گویی به مشکلات و سؤالات آنها را داشته باشند.

۲- ساعت تدریس در هفته از سه ساعت به چهار ساعت افزایش یابد.

۳- برای انجام کارهای تحقیقاتی زمان بیشتری را به دانشجویان برای رفت و آمد به خارج از دانشگاه اختصاص دهند.

۴- باتوجه به این که زمان انجام کارهای تحقیقاتی در نیمه دوم سال تحصیلی محدودیت‌هایی را از نظر وقت برای انجام تحقیق فراهم می‌کند پیشنهاد می‌شود که، گذراندن درس روش تحقیق را به نیمه اول سال تحصیلی (ترم اول) موکول کنند.

۵- انتظار می‌رود که مسئولین دانشگاه جهت ایجاد انگیزه در دانشجویان آنها را به

گزارشی موردی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان در مورد مشکلات درس روش تحقیق

سیمناهایی ببرند که در سطح استان برگزار می‌گردد.

۶- امکانات آموزشی و نیز اینترنت را برای همه دانشجویان در سطح پردیس فراهم کنند.

۷- فضای بیشتری را جهت مطالعه دانشجویان در نظر بگیرند.

۸- جهت آشنایی دانشجویان با روند تحقیق، تعدادی از پایان‌نامه‌ها و تحقیقات انجام شده را به کتابخانه دانشگاه اختصاص دهند و همزمان با تدریس این درس به صورت عملی قسمت‌های مختلف تحقیقات انجام شده را نقد کنند.

۹- دانشگاه فرهنگیان بودجه و امکانات لازم را برای دسترسی دانشجویان و اساتید به منابع خارجی در اختیار پردیس‌های هر استان قرار دهد.

۱۰- پژوهشگاه آموزش و پرورش را موظف کنند تا یک نسخه از تحقیقات انجام شده را به پردیس‌های متعلق به دانشگاه فرهنگیان واگذار نمایند، بدین طریق دانشجویان و اساتید می‌توانند به راحتی به این منابع دسترسی پیدا کنند.

پیشنهاد به اساتید این درس

۱- با توجه به توان و علایق فراگیران از آنها انتظار داشته باشید.

۲- زمان بیشتری را برای پاسخ‌گویی به سؤالات و مشکلات دانشجویان در رابطه با درس روش تحقیق اختصاص دهید.

۳- به موضوعات پیشنهادی که از سوی دانشجویان برای انجام تحقیق ارائه می‌شود توجه کنید.

۴- با توجه به فعالیت و محتوایی که دانشجو به عنوان تحقیق ارائه داده است ارزشیابی کنید.

۵- تدریس این درس را با ارائه تمرین‌های هدفمند و عملی همراه کنید.

پی‌نوشت‌ها:

گزارشی موردی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان در مورد مشکلات درس روش تحقیق

5- Khalid, M.A.	6- Siemens, D.R.
7- Lillian, K.Y.	8- Vashti, G.
9- Shu-Chin, W.	10- Yuh-Jen, D.
11- Fong, M.L.	12- Agramovich, R.L.
13- Okech, J.E.A.	14- Hoskins, W.J.
15- Wheeler, S.	16- Elliott, R.
17- Royse, D.	18- Rompf, E.L.
19- Forte, J.	20- Sheperis, C.J.

منابع و مآخذ فارسی:

- توفیقی، جعفر و فراستخواه، مقصود. (۱۳۸۰). لوازم ساختاری توسعه علمی ایران. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی.
- حاج باقری، ادیب و دیگران. (۱۳۸۶). روش تحقیق کیفی. تهران: بشری.
- حجازی، علی و همکاران. (۱۳۸۷). بررسی موانع پژوهش از دیدگاه اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی. مجله دانشگاه علوم پزشکی.
- حسن زاده، رمضان. (۱۳۹۰). روش های تحقیق در علوم و فناوری، تهران: ساوالان.
- رفیع پور، فرامرز. (۱۳۸۱). موانع رشد علمی در ایران و راه حل های آن. تهران: شرکت سهامی انتشار.
- زارع احمدآبادی. (۱۳۸۸). واکاوی موانع انجام پژوهش در دانشگاه ها و مراکز تحقیقات کشور. فصلنامه مدیریت در دانشگاه آزاد اسلامی. سال سیزدهم. شماره ۴.
- صافی احمد. (۱۳۷۲). اهمیت و جایگاه پژوهش در آموزش و پرورش: تلاش ها و چالش ها و سیاست های آینده. پژوهش نامه آموزشی، شماره ۳۵.
- علاقبند، عال. (۱۳۹۰). مبانی نظری و اصول مدیریت آموزشی. تهران: دوران.
- گال، مردیت، والتر؛ و گال، جويس. (۱۹۹۶). روش های تحقیق کمی و کیفی در علوم تربیتی و روانشناسی. جلد اول. تهران: سمت و دانشگاه شهید بهشتی.
- نادری، عزت ال...، سیف نراقی، مریم. (۱۳۹۱). روش تحقیق و چگونگی ارزشیابی آن در علوم

انسانی با تأکید بر علوم تربیتی. تهران: ارسباران، چاپ اول.

میرکمالی، محمد. (۱۳۸۹). رهبری و مدیریت آموزشی. تهران: یسپرون.

منابع و مآخذ خارجی:

- Astramovich, R. L., Okech, J. E. A., & Hoskins, W. J. (2004). Counsellor educators' perceptions of their doctoral coursework in research methods. *Guidance & Counseling, 19*, 124-131.
- Bauman, S. (2004). School counselor and research revisited. *Professional School Counseling, 7*, 141-151.
- Phillips, E.M. (1994). *How to get a PhD: a handbook for students and their supervisor* (2nd edition). Open University Press.
- Fong, M. L. (1994). Defeating ourselves: Common errors in counseling research. *Counselor Education and Supervision, 33*, 356-362.
- Forte, J. A. (1995). Teaching statistics without sadistic. *Journal of Social Work Education, 31*, 204-218.
- Galpin, T. & Vashti, G. (2003). *Experiences of Introducing Research Methods to Honours*. University of the Witwatersrand, Johannesburg Students.
- Khalid, M. A. (2014). Perceptions, attitudes and practices toward research among senior medical students. *Saudi Pharmaceutical Journal, 22*, 113-121.
- Lillian, K.Y. (2012). A Study of the Attitude, Self-efficacy, Effort and Academic Achievement of City U Students towards Research Methods and Statistics. *Discovery – SS Student E-Journal, 1*, 154-183.
- Siemens, D.R., Punnen, S., Wong, J., & Kanji, N. (2010). A survey on the attitudes towards research in medical school. *BMC Med. Educ, 4*(10), 110-123.
- Royse, D., & Rompf, E. L. (1992). Math anxiety: A comparison of social work and non-social work students. *Journal of Social Work Education, 28*, 270-277.
- Sheperis, C. J. (2010). Contemporary issues in counseling research. *Counseling Research Journal, 5*, 56-70.
- Shu-Ching, W. & Yuh-Jen, G. (2011). *Counseling Students' Attitudes toward Research Methods Class*. Retrieved from http://counselingoutfitters.com/vistas/vistas11/Article_30.pdf
- Vashti, G. (2005). *Experiences of Introducing Research Methods to Honours*

Students. London: Rutledge press.

Wheeler, S., & Elliott, R. (2008). What do counselors and psychotherapists need to know about research? . *Counselling and Psychotherapy Research*, 8(2), 133-135.